SFÂNTUL IOAN HRISOSTOM

DESPRE DRAGOSTE ŞI PRIETENIE

TRADUCERE
DE
PR. D. FECIORU

BUCURESTI , 1945
EXTRAS DIN REVISTA „ORTODOXIA” ANUL XII NR. 15-18
(sau din Margaritare, Cuvantul 13, Editura Libera 2001)

DESPRE DRAGOSTE ŞI PRIETENIE

Dumnezeu cel iubitor de oameni, iubiților, voieşte ca să unească pe oameni unii cu alții. Pentru aceasta a pus în raporturile dintre oameni o lege atât de constrângătoare, încât fiecare om, pentru folosul lui propriu să aibă nevoie de ajutorul altuia. Agricultorul, de pildă, nu seamănă numai atât grâu cât îi este lui de ajuns, căci dacă ar face aşa şi-ar primejdui şi existenta sa şi pe a celorlalți. De asemeni şi ostaşul nu se expune pericolelor războiului ca sa se salveze numai pe el şi pe ai lui, ci ca să dea siguranță şi linişte şi țării sale. La fel şi negustorul nu aduce numai atâta marfă cât îi este lui de ajuns, ci şi pentru mulți alții. Dacă n'ar fi pus Dumnezeu între oameni legea de a avea fiecare nevoie de ajutorul altuia, în adevăr oamenii n'ar urmări deloc folosul celor din jurul lor; dar pentru aceasta Dumnezeu a înlănțuit în aşa fel lucrurile ca nimeni să nu poată ajunge la folosul său până ce mai întâi n'a contribuit la folosul celorlalți. Nici chiar să ne mântuim nu-i cu putință dacă nu avem această dragoste unii fată de alții. Mai mult : chiar dacă ai ajunge la cea mai înaltă concepție despre viată, dar dacă nu te-ai îngriji de cei pierduți, nu vei dobândi nici o îndrăzneală înaintea lui Dumnezeu.

„Chiar daca mi-asi împărți averea mea şi mi-aşi da trupul meu să-l ardă, spune dumnezeescul Apostol, *dar dragoste nu am, nici un folos nu am"* (I Corinteni, XIII, 3).

Dacă vrei să afli ce armă prețioasă este dragostea pentru frați, — chiar dacă ei ar fi necredincioşi — şi purtarea liniştită, blândă şi omenoasă, ascultă ce spune acelaşi fericit apostol Pavel, atunci când a fost dus spre a fi judecat de un judecător necredincios : *„Mă socotesc fericit că am să fiu judecat de tine!"* (Faptele Apostolilor, XXVI, 2). Pavel n'a spus aceste cuvinte ca să-l linguşească — ferească Dumnezeu ! — ci a voit să-l câştige prin bunătatea sa. Deaceea în parte l-a şi câştigat: cel care mai nainte era, socotit ca osândit, a atras de partea sa pe judecător ; iar acesta, fiind doborît, mărturiseşte în fața tuturor cu strălucită voce biruința zicând : *„Aproape că m'ai convins ca să ma fac creştin!"* Şi iată ce răspunde Pavel : *„M-aşi ruga să ajungi ceea ce sânt eu,nu numai tu, dar şi toți cei de față"* (Faptele Apostolilor, XXVI, 28, 29).

Vom fi oare vrednici de iertare, când Pavel ne cere să avem în treburile noastre atâta tact, dar noi nu ne dăm nici cea mai mică osteneala? Nu socoti că este lucru ruşinos faptul că avem nevoie de alții! Aceasta este opera nespusei înțelepciuni a lui Dumnezeu! Cu toate că avem nevoie unii de alții, totuşi nici imperativul acestei nevoi nu ne face să ne purtăm cu prietenie între noi. Dar n'am fi oare nişte fiare sălbatece, dacă n'am avea nevoie de nimeni pentru treburile noastre? Dumnezeu a făcut cu sila şi cu forța să depindem unul de altul şi în fiecare zi trebuințele noastre vin în atingere cu trebuințele altora. Dacă Dumnezeu ar ridica şi acest frâu, cine ar mai voi oare să-şi iubească aproapele aşa de repede ?

Pentru aceasta Dumnezeu ne-a dat o singura făclie : soarele ; a întins un singur acoperământ : cerul ; ne-a dat o singură masă : pământul. N'a dăruit bogatului mai mult si ceva mai de preț, iar săracului mai puțin şi ceva de mai mică valoare. Asta pentru ca unirea unora cu alții să fie puternica şi de nedesfăcut şi pentru ca să nu poată zice cineva : Cutare nu-mi este prieten, nici rudă, nici vecin şi nu mă leagă nimic de el. Pentru ce să am vreo legătură cu el ? Pentru ce să vorbesc cu el? Dar nu este aşa! Dragostea pe care trebuie să o arătăm unii fată de alții trebuie să depăşească apropierea ce există între prieteni. Se cade să fie atât de mare cât este de mare dragostea unui mădular al corpului nostru fată de alt mădular. In adevăr; un mădular n'ar putea să zică altuia, căci ar ii de râs : Ce legătură şi ce apropiere am eu cu tine? Tot astfel nici un om n'ar putea să zică aşa fratelui său. Chiar dacă nu ti-i rudă şi nici prieten, totuşi este om, are aceeaşi fire ca şi tine, are acelaşi Stăpân şi s'a născut pe acelaş pământ.

Cu privire la bani, lăudăm pe cei cari nu au nici o datorie ; cu privire la dragoste, însă, pe aceia îi aplaudăm şi-i admirăm cari sânt necontenit datori. Să fim convinşi deci de aceste cuvinte şi să ne iubim unii pe alții. Dacă cineva ar vrea să se despartă de tine, tu nu sfărâma legătura dragostei şi nici nu rosti acel cuvânt de ghiață : „Dacă mă iubeşte, îl iubesc şi eu!" Este la fel cu a zice: „Dacă nu mă iubeşte ochiul cel drept, îl scot!" Dimpotrivă, când nu vrea să te iubească, atunci arată-i mai multa dragoste ca sa-1 atragi spre tine. Căci cu adevărat este mădular al tău. Când un mădular s-a rupt din trupul nostru din vreo nenorocire oarecare, facem tot ce se poate şi ne arătăm atunci mai mare grijă ca să-l punem la locul lui iarăşi. Aşa trebue să ne purtăm şi cu cei cari nu ne arată dragoste. Atunci este rasplata noastră mai mare, când vom atrage prin dragostea noastră, pe cel care nu vrea sa ne iubeasca. Dacă Domnul ne porunceşte să chemăm la cină sau la ospăț pe cei cari nu pot să ne răsplătească spre a avea şi mai mare răsplată de la Dumnezeu, cu cât mai mult trebue să facem aceasta când este vorba de dragoste.

Dacă iubeşti pe cel care te iubeşte, ti-ai primit răsplata ; dar daca

<u>iubesti pe cel care nu te iubeşte, îți este dator Dumnezeu in locul aceluia.</u> Dar în afara de aceasta : Când te iubeşte cineva nu trebue să-ti dai multă silință să-l iubeşti şi tu ; când însă nu te iubeşte, ai nevoie de ajutor. Să nu faci deci pricină de trândăvie pricina dragostei ! Nici nu spune: „Nu-mi pasă de el dacă e bolnav !"

Căci este o boală răcirea dragostei. Ci tu încălzeşte ceiace s'a răcit. Daca vrei să fii iubit mult, iubeşte şi tu mult ! Când nu iubim puternic pe cineva să nu cerem nici de la acela, chiar dacă ar fi mare, chiar dacă ar fi celebru, să ne iubească puternic ; dar când iubim pe cineva cu caldura si sinceritate chiar dacă cel iubit este mic si neînsemnat, atunci dragostea aceluia față de noi ne inconjoara cu cea mai mare slavă. Dacă nu ştii să te porți bine cu fratele tău, cum vei putea să te porţi bine cu un străin ? Dacă nu ştii să-ți cârmuieşti bine mădularul tău propriu, cum vei putea să atragi spre tine pe unul din afara ta şi să te uneşti cu el ? **Vrei ca sa nu auzi vorbindu-se de rău de tine ? Nu vorbi nici tu de rău pe alții ! Doreşti sa fii lăudat ? Laudă şi tu! Vrei să fii miluit? Milueşte şi tu ! Vrei să fii iertat ? Iartă şi tu ! Vrei să nu ți se ia bunurile tale? Nu răpi nici tu pe ale altora ! Aşa să ne purtam cu cei din jurul nostru, cum dorim sa se poarte şi ei cu noi !**

După cum sufletul fără trup şi trupul fără suflet nu formează omul, tot astfel nu se poate vorbi de dragoste față de Dumnezeu dacă nu este însoțită de dragostea față de aproapele.

Vrei să ajuți pe cineva? Nu te împiedec! Fă-o însă fără să păgubeşti sau să superi pe altul! Ne-au fost dați învățători nu ca sa ne războim unii cu alții, ci ca să ne unim unii cu alții.

Pentru ce eşti singur? Pentru ce nu-ți faci mulți prieteni? Pentru ce nu te faci creatorul dragostei? Pentru ce nu te faci izvoditorul prieteniei, cea mai mare laudă a virtuții?

Dupa cum cei cari sunt rai, printr'o tacita intelegere supără mai mult pe Dumnezeu, tot astfel cei cari trăesc în unire si prietenie sunt buni si bucura mai mult pe Dumnezeu.

Nu te uni cu cei mulți la rău ! Inainte de a-ți construi case, înainte de a-ți procura alte lucruri, fă-ți prieteni ! Dacă făcătorul de pace este fiu al lui Dumnezeu, cu cât mai mult este fiu al lui Dumnezeu cel care face prieteni ! Dacă se chiamă fiu al lui Dumnezeu cel care împacă numai pe alții, de ce numire nu este vrednic cel care face prieteni pe cei împăcați?

<u>Căci dacă diavolul ne porunceşte tuturor ca să ajungem vrăjmaşi unii altora, Dumnezeu dimpotrivă ne porunceşte să ne iubim şi să fim prieteni.</u> Diavolul, lipindu-ne inima de lut şi de construcții de cărămidă, adică de

bogăție, nu ne lasă să răsuflăm puțin nici noaptea. Dumnezeu, însă, ne izbăveşte de această grija zadarnică şi inutilă şi ne porunceşte să ne adunăm comori în ceruri.

Sa nu ne adunăm aceste comori nedreptățind pe alții, ci din propriile noastre fapte bune. Mai mult : diavolul, după ce ne-a dat o mulțime de chinuri şi suferințe, nu numai că nu poate să ajute cu ceva celor dintre noi munciți în iad, cari sufăr cumplit din pricina călcării legii lui Dumnezeu, dar mai şi măreşte flacăra.

Dumnezeu, însă, care ne-a poruncit să dăm un pahar cu apa rece celui insetat, nu lasa sa pierdem nici chiar răsplata unei asemenea fapte neînsemnate, ci ne plăteşte cu multă bogăție. Nu este oare cea mai mare nebunie să nu iubim stăpânirea lui Dumnezeu, atât de dulce şi plină de atâtea bunătăți şi să slujim neplăcutului şi crudului tiran, diavolul, care nu poate nici aici, nici dincolo să fie de folos celor cari asculta de îndemnurile lui ?

Să nu fiți nemulțumiți de cuvintele pe care am să vi le spun ! Eu numesc prieten al meu nu numai pe cel care mă lauda, ci si pe cel care mă mustră pentru a-mi îndrepta greşalele mele. Mai cu seamă acesta din urmă mi se pare că este prieten al meu şi că mă iubeşte. Nu ți-i deloc prieten, în adevăr, acela care laudă toate faptele tale fără deosebire şi pe cele bune şi pe cele rele.

Unul ca acesta nu ți-i prieten, ci un înşelător şi un fățarnic.

Acela ți-e prieten şi om cu dragoste şi grijă de tine, care te laudă când ai săvârşit o fapta buna si te mustră când ai păcătuit cu ceva. Pe duşman nu-l primesc nici când mă laudă ; prietenului, însă, îi dau dreptate şi când mă mustră. Vrăj-maşul, chiar dacă mă iubeşte, îmi este neplăcut : prietenul, chiar dacă mă răneşte, îmi face plăcere. *„Mai vrednice de credință,* zice Scriptura, s*ant ranele pretenului decat sarutările de bună voie ale duşmanului"* (Proverbe, XXVII, 6).

In adevăr, prietenul, chiar daca te-ar mustra pe drept sau pe nedrept nu te jigneşte, pentru ca o face cu dorința de a te îndrepta. Vrăjmaşul, însă, chiar dacă te-ar mustra pe bună dreptate, nu o face ca să te îndrepte, ci se sileşte să te dojenească mai mult spre a te face de râs.

Astfel, iubiților, nimic nu se poate asemăna cu unirea şi dragostea. Unde este dragoste şi unire unul nu este singur, ci împreună cu mulți alții. Căci dacă sânt doi oameni sau zece uniți într'un singur suflet prin dragoste, unul din aceştia nu mai este unul, ci fiecare din ei devine doi sau zece ; vei găsi în cei zece pe unul si in cel unul pe zece.

Daca ar fi un duşman, care să atace pe unul din ei, duşmanul îl atacă ca şi cum ar ataca zece şi astfel duşmanul este răpus. Dacă a sărăcit unul din ei, totuşi

nu este sărac, căci sărăcia este umbrita în cea mai mare parte. Fiecare din ei are douăzeci de mâini, douăzeci de ochi, tot atâtea picioare şi fiecare are zece suflete. Aceasta pentru ca fiecare lucrează nu numai treburile lui, ci şi pe ale celorlalți. Şi chiar dacă ar fi o sută de persoane, acelaşi lucru s'ar întâmpla. Asta poate să se întâmple ori unde : şi în Persia şi în Roma.

Ceea ce nu poate săvârşi firea, aceea are putere s'o indeplineasca puterea dragostei.

Gandeste-te iarăşi cât de mult ar creşte puterea ta dacă ai avea o mie sau două mii de prieteni? Lucru minunat este acesta că din unul se fac o mie. Dacă dragostea este un bine atât de mare pentru ce nu căutăm să dobândim această putere a dragostei, pentru ce nu ne punem pe noi înşine în siguranță ?

Pentru ce mărginim dragostea noastră la unul sau la doi? Chiar dacă va fi sărac cel care are prieteni, totuşi este mai bogat decât cei bogați, căci ceea ce nu îndrăzneşte să spună pentru el însuşi aceea o va spune in locul său prietenul, şi ceea ce nu poate să dăruiască el, o va dărui prin altul. Unul ca acesta, păzit de ațâți şutaşi, nu poate să pătimească ceva rău.

Nu sânt atât de sinceri şi atât de credincioşi ca ei nici paznicii împăratului. Aceştia păzesc pe împărat de frică şi de nevoie; ceilalți din dragoste şi din bunăvoință. Mai mult : împăratul se teme de paznicii săi, pe când celălalt are mai multă încredere în ei decât în el însuşi.

Şi altfel : Care zid este atât de puternic şi atât de întărit prin legătura perfectă a pietrelor trainice din care e construit, încât să reziste atacurilor vrăjmaşilor ca ceata celor cari se iubesc -unii pe alții şi cari sânt strânşi într'o singură unire ?

Atacurile diavolului le resping ; si pe bună dreptate. Căci cei cari se orânduesc în ordine de luptă contra diavolului sânt neînvins; de uneltirile lui şi înalță trofeele strălucitoare ale dragostei. Sânt ca şi o liră. După cum coardele lirei sânt multe, dar dau o singură melodie şi scot o cântare plăcută, tot astfel şi cei cari sânt strânşi într'un gând dau drumul cântării melodioase a dragostei. Nimic nu poate să fie mai dulce decât dragostea!

Ce nu poate să facă un prieten sincer ? Cât de multă plăcere nu face ? Cât de mult folos nu dă ? Cât de multă siguranță nu procură ? Nu se poate compara un prieten adevărat nici cu nenumărate comori !

Si după cum corpurile cele strălucitoare îşi răspândesc frumusețea loc şi asupra locurilor învecinate, tot astfel şi prietenii îşi lasă binefacerile dragostei lor în toate locurile pe unde se duc. Este mai bine să mergi prin întunerec decât să fii fără prieteni.

Trupul nu este atât de mult consumat de friguri cât sânt sufletele consumate de lipsa prietenilor.

Atât de mare este dorința arzătoare a dragostei, încât pe cei ce-i iubim, cu toate că nu sânt de față, ci absenți, îi avem în minte în fiecare zi. Inima celui care iubeşte lasă la o parte toate treburile numai ca să se unească cu cel dorit.

Dacă cineva vede pe prietenul iubit, dar mai bine zis dacă-şi aminteşte de el îndată îi tresare inima, fata i se luminează, le suportă pe toate cu uşurință, căci se bucură amintindu-şi de prietenul iubit.

Va simți oare vreo durere sau se va teme de ceva înfricoşător şi primejdios cel care are in minte şi-şi aminteşte de cel care s'a învrednicit să ne iubească cui adevărat, de Hristos ?

Nicidecum ! Căci dacă toți se tem de noi când sântem iubiți de oameni de seamă, cu cât mai mult când sântem iubiți de Dumnezeu. Să nu cruțăm nimic pentru această dragoste de Dumnezeu, chiar dacă ar trebui să ne dăm averile noastre, trupurile noastre şi chiar sufletul nostru!

Nu este de ajuns să spunem prin cuvinte că iubim, ci trebue să facem dovada si prin fapte.

Hristos nu şi-a arătat dragostea sa față de noi numai prin vorbe, ci şi prin fapte. Un servitor din casele cele mari, care se îngrijeşte de averea stăpânilor cum se îngrijeşte de bunurile sale proprii, nu-şi face bunurile sale bunuri ale stăpânilor, ci din contra averea stăpânilor este averea sa şi se foloseşte de averea lor ca de a sa ; pentru asta multe din slugile celelalte se tem mai degrabă de el decât de stăpâni.

Prin faptul că şi-a dispreţuit bunurile sale, nu le-a dispreţuit, ci a câştigat mai mult. Cu cât mai mult va câştiga cineva când se va purta aşa în lucrurile cele duhovniceşti?

Prin urmare să nu ne îngrijim de cele ale noastre, ca să ne îngrijim de ele ! Mai mult chiar să le dispreţuim ca să le câştigăm ! Dacă noi le vom dispreţul se va îngriji Dumnezeu de ele ; dar dacă ne îngrijim noi de ele le va dispreţui Dumnezeu.

Dacă cineva ar dori să afle cum trebue să iubească cu adevărat, şi dacă ar dori să cunoască puterea dragostei, să alerge la fericitul Pavel, maestrul dragostei.

Pavel îl va învăța cât de mare este durerea şi de câtă tărie sufletească are nevoie cel care trebue să îndure despărțirea de un prieten adevărat. Căci acesta, care şi-a desbrăcat trupul, care şi-a lepădat corpul şi a umblat în toată lumea aproape cu sufletul gol, care a alungat din mintea sa orice patimă şi a ajuns imitator al apatiei puterilor netrupeşti, a suportat cu uşurință toate suferințele, ca şi cum ar fi suferit aceasta într'un trup străin : întemnițările, lanțurile, arestările,

biciuirile, amenințările, moartea şi tot felul de chinuri; dar când s'a despărțit de dânsul un suflet iubit, s'a supărat şi s'a turburat nespus de mult, pentru că deşi se aştepta să-şi vadă prietenul iubit nu l-a; găsit; pentru aceea a şi plecat îndată din oraş.

— Pentru ce faci aceasta, Pavele ? Ai fost legat de lemn, ai fost închis în temniță, ti s'au dat lovituri de bice, de pe spatele tău a curs sânge ; ai învățat pe alții taina credinței, ai botezat, ai adus jertfe şi n'ai disprețuit pe niciunul care voia să se mântuiască ! Pentru ce când ai venit în Troada ai şi plecat îndată din ea, cu toate că ai găsit acolo țarina desțelenită şi lucrată, gata să primească semințele învățăturii ? Pentru ce ai aruncat din mâni atât de mare câştig?

— Da, răspunde apostolul Pavel, am plecat, pentru că absența lui Titu m'a doborît din pricina tristeței ; sufletul meu a fost turburat foarte mult. Atât de mult m'a doborît durerea şi aşa m'a biruit, încât m'a silit să plec.

Ai văzut cât este de mare durerea pricinuită de despărțirea prietenului iubit ? Ai văzut ce lucru jalnic si plin de amărăciune este? Ai văzut ce suflet nobil şi viteaz trebue să ai ca să suporți această despărțire ? Pentru cei cari-si iubesc prietenii nu le este deajuns ca să fie legați sufleteşte cu ei şi nici nu-i mângâie atât de mult aceasta ; din contra au nevoie de prezența lor trupească, iar dacă aceasta nu-i cu putință, mare parte din bucuria lor se pierde.

Vai! cât de inflăcâratâ este dorinta dragostei! Pavel cel neînfricat în fața focului, cel tare ca oțelul, cel neclintit, cel neînduplecat, cel care a spus : *„Cine ne va despărți de dragostea lui Hristos? Necazul sau strâmtorarea sau foamea sau prigoana sau golătatea sau primejdia sau sabia?"* (Romani, VIII, 35) ; Pavel, care s'a împotrivit pământului şi mării, care şi-a bătut joc de porțile cele de oțel ale morții, el, când a văzut lacrimile unor prieteni ai săi, atât de mult a lăcrămat şi i s'a sfâşiat inima, încât n'a mai putut să-şi ascundă suferința, ci a spus îndată : *„Pentru ce plângeți sfâşiindu-mi inima?"* (Faptete Apostolilor, XXI, , 13).

Ce minune ! Adâncul apelor nu i-a sfâşiat inima şi totuşi câteva lacrămi i-au sfâşiat-o şi i-au rupt-o ! *„Pentru ce plângeți sfâşiindu-mi inima !"*

— Spune-mi, Pavele, pentru ce vorbeşti aşa? Au avut atâta putere lacrimile ca să-ți sdrobească sufletul tău de oțel ?

— Da, răspunde Pavel, căci este mare puterea dragostei. Ea mă birue şi mă stăpâneşte. Tuturor pot să mă împotrivesc în afară de dragoste.

Cine n'ar fi surprins, cine nu s'ar mira de aceste cuvinte? Dar mai bine cine n'ar fi surprins şi nu s'ar fi minunat după vrednicie de acest suflet curajos şi ceresc, care, deşi întemnițat, a scris Filipenilor aflați atât de departe de el ? Cred că ştiți cu toții ce depărtare este de la Roma până în Macedonia !

Cu toate acestea nici lungimea drumului, nici durata ținutului, nici mulțimea grijilor, nici primejdia, nici suferințele neîncetate, în sfârşit niciuna, nici alta, nu i-au scos din suflet dragostea şi amintirea ucenicilor săi, ci-i avea pe toți în mintea sa.

Mainile sale nu-i erau atât de strâns legate de lanțuri pe cât de strâns era legat şi țintuit sufletul lui de dorul ucenicilor. Şi după cum un împărat dimineața se suie pe tronul său şi în timp ce stă în palatul împărătesc primeşte îndată de pretutindeni nenumărate scrisori, tot astfel şi acela, stând în temniță ca într'un palat împărătesc, primea cu mult mai multe scrisori şi trimitea necontenit creştinilor din diferite părți, cari cereau de la sufletul său înțelept lămuriri asupra tuturor problemelor ce-i interesau. El cârmuia cu atât mai multe treburi decât împăratul cu cât i s'a încredințat o conducere mai mare.

Atât de mare este puterea dragostei încât ea îmbrățişează, uneşte strâns şi leagă nu numai pe cei cari stau de fată, cari sânt alături de noi şi îi vedem, ci chiar pe cei cari sânt departe. Şi n'ar putea să taie sau să întrerupă această prietenie, săpată adânc în suflet, nici trecerea de vreme îndelungată, nici lungimea drumului şi nici o alta pricină la fel cu acestea.

Asa trebuie să ne arătăm dragostea noastră față de cel pe care il iubim, incat dacă e cu putinta, nimic sa nu ne împiedice de a ne da viața pentru el. Un prieten adevărat este, vrednic de această jertfă !

Un prieten când vede pe prietenul său iubit se bucură şi este cuprins de veselie, îl îmbrațişează cu o imbratisare pricinuitoare de bucurie sufleteasca nespusă. Chiar când îşi aminteşte de el ii tresare inima şi se întraripează ; nu se simte sătul nici chiar dacă îl vede în fiecare zi. Nimic nu este al lui care să nu fie şi al aceluia.

Cele pe care le cere de la Dumnezeu în rugăciunea sa pentru el, pe acelea le cere şi pentru prietenul său. Cunosc pe cineva, care rugându-se sfinților pentru prietenul său, îi ruga ca mai întâi să facă rugăciuni către Dumnezeu pentru prietenul său si după aceea pentru el. Cunosc şi pe Pavel, care-şi da sufletul cu plăcere, deşi nu era rugat s'o facă, şi prefera să meargă în gheenă pentru prietenii lui.

Trebuie să iubim cu o pasiune atât de arzătoare, încât să nu ni se pară ca

prietenul ni-i dator, ci că noi îi sântem dator lui chiar când el ni-i dator nouă.

Cel care iubeste nu vrea numai să poruncească, ci să i se porunceasca. Se bucură mai mult când i se porunceşte decât când porunceşte.

Cel care iubeşte preferă să facă bine celui iubit decât să primească să i se facă bine. Vrea mai bine să aibă pe prietenul săi dator decât să datoreze el aceluia.

Cel care iubeşte vrea să facă bine cu adevărat prietenului sau şi nu în aparența ; vrea să facă ei început binefacerii şi nu vrea sa fie începătorul binefacerii de ochii lumii numai. Când spun aceste cuvinte să nu vă gândiți la prietenii obişnuiți, cei cari iau parte la mesele noastre şi ne sânt prieteni numai cu numele ! Dacă cineva are un prieten, aşa cum l-am descris eu, va înțelege cuvintele mele cu uşurință.

Prietenul este mai plăcut decât viata aceasta pământească.

Mulți oameni, după moartea prietenilor lor se rugau să nu mai trăiască.

Cu adevărat prietenul este mai dorit decât însăşi lumina.

Este mai bine pentru noi să se stingă soarele decât sa fim lipsiți de prieteni.

Mulți oameni, cu toate că văd soarele, trăeisc în întunerec; dar cei cari au mulți prieteni nu vor avea niciodată vreo supărare.

Totuşi dacă prietenia cuiva te vătăma sufleteşte, îndepărtează de la tine acea prietenie. Căci dacă noi tăiem de multe ori unele din mădularele noastre când nu se mai pot vindeca şi când îmbolnăvesc şi pe celelalte, cu cât mai mult trebuie să facem aceasta când este vorba de sănătatea sufletului nostru !

Nu-i nimic atât de vătămător ca o tovărăşie rea. Ceea ce nu poate face necesitatea, aceea o face adeseori prietenia fie spre vătămarea noastră, fie spre folosul nostru.

Cel care se împrieteneşte cu vrăjmaşii împăratului nu poate să fie prieten cu imparatul.

Este cu mult mai buna ura ce o suferim din partea oamenilor pentru Hristos, decât dragostea ce ne-o arata ei pentru Hristos.

Şi pe bună dreptate, căci atunci când sântem iubiți din pricina lui Dumneze noi sântem datori lui Dumnezeu cu cinstea ni se dă ; dar când sântem urîți pentru numele lui Dumnezeu, atunci Dumnezeu ne este dator nouă cu cinste.

Aşa dar toți cei cari nu dispreţuim pentru Hristos avuțiile, dar mai bine spus nu pentru Hristos, ci pentru binele nostru, să ne cutremurăm când ne gândim la dragostea lui Pavel pentru Hristos.

Pavel nu iubea pe Hristos din pricina faptelor lui Hristos, ci iubea faptele Lui din pricina lui Hristos; numai de un singur lucru se temea: să nu cada din dragostea către Hristos.

Se temea mai mult de aceasta decât de gheenă, după cum rămânerea în dragostea către Hristos era pentru Pavel mai dorită decât împărăția cerurilor.

Aşa dar când Pavel pentru dragostea către Dumnezeu acceptă să cadă şi în gheenă şi să cadă şi din împărăția cerurilor, dacă i-ar fi propus cineva pe acestea, două, iar noi nu dispreţuim nici viața prezentă, sântem oare vrednici să ne atingem de încălțămintea lui, odată ce sântem atât de departe de măreția sa ? Pentru aceasta şi Hristos spunea ; *„Cel care-şi va pierde sufletul pentru mine il va afla"* (Matei, XVI, 26) şi : *„Cel care mă va mărturisi înaintea oamenilor, îl voi mărturisi şi eu înaintea Tatălui meu care este în ceruri"* (Matei, X, 32). Măreață este îndeplinirea unei asemenea fapte şi depăşeşte aproape firea omenească.

Iar pe aceasta o cunosc bine cei învredniciți de cununile muceniciei. Nici un cuvânt omenesc nu va putea să o descrie. Săvârşirea ei este fapta unui suflet curajos şi este peste măsură de minunată. Cu toate acestea, Pavel a spus că o asemenea faptă minunată fără dragoste nu foloseşte la nimic, chiar dacă ar fi unită cu sărăcia.

Voi încerca să arăt pentru ce Pavel a vorbit aşa. Dar mai întâi să cercetăm cum poate să nu aibă dragoste cel care-şi împarte averile sale. Cel care este gata să-şi dea trupul să-l ardă şi probabil şi cel care are harurile profeției şi ale vorbirii în limbi, este cu putință să nu iubească, dar cum este cu putință să nu iubească cel care, nu numai că-şi dă averile sale dar le şi împarte ? Ce putem dar spune ?

Sau că a presupus ca existent ceea ce nu exista, lucru pe care Pavel obişnuieşte să-l facă când vrea să înfățişeze ceva în chip iperbolic. Spre exemplu, scriind Galatenilor zice : *„Dacă noi sau înger din cer v'ar binevesti altceva decât cee ace ați primit, anatema să fie!"* (I, 8). S'a exprimat aşa cu toate că nici el şi nici un înger n'avea să facă aceasta, ci, ca să exagereze oarecum lucrurile, a afirmat ceva care n'are să se întâmple de loc în viitor.

Un alt exemplu din Epistola către Romani, unde spune : *„Nici îngerii, nici înceatoriile, nici puterile nu vor putea să ne despartă de dragostea lui Hristos"* (VIII, 38—39). Pavel n'a vrut să spună prin aceste cuvinte că îngerii aveau să facă aceasta, ci si aici presupune ceea ce nu poate să fie ca ceva existent. Tot astfel şi în cuvintele : *„Nici o altă făptură oarecare"* (VIII, 39), cu toate că nu mai există o altă făptură, odată ce a cuprins prin cuvintele *„cele de sus şi cele de jos"* toate făpturile.

Si în aceste cuvinte presupune ceea ce nu există, ca să arate cât de mare este

dragostea lui pentru Hristos. Acelaşi lucru îl face şi când spune că *„Chiar dacă cineva ar da totul, dar dragoste nu are, nimic nu foloseşte"* (I Corinteni, XIII, 3).

Prin aceste cuvinte Pavel a putut să spună ceea ce am susținut mai sus sau vrea sa urnească strâns pe cei cari dau cu cei cari primesc şi să nu dea fără să însoțească datul de o mişcare sufletească, ci sa aibă milă, să se plece, să se îndure si să sufere împreună cu cei ce sânt în nevoi.

Pentru aceasta Dumnezeu ne-a dat poruncă să facem milostenie.

Dumnezeu putea negreşit să hrănească pe saraci si fara ajutorul nostru, dar a poruncit ca noi sa-l hranim, ca sa ne unească prin legătura dragostei si sa ne încălzim unii pe altii.

De aceea şi în altă parte spune : *„Este mai bun un cuvânt bun decât datul"* (Ințelepciunea lui Sirah, XVIII, 16); şi : *Oare nu este mai bun cuvântul decât darea cea bună?"* (Ibidem, 17). Apoi însuşi spune : *„Milă doresc şi nu jertfă"* (Osea, VI, 6).

Prin urmare Dumnezeu a legiuit aceasta pentru că este firesc ca cei cari sânt în necazuri să iubească pe cei cari le fac bine şi să fie mai apropiați de binefăcătorii lor, dând naştere astfel legăturii dragostei,

Şi ca să cunoaşteți cât de mare este dragostea să o descriem prin cuvânt, odată ce nu o vedem apărând în viață şi să ne gândim cât bine nu s'ar face pe pământ dacă dragostea s'ar revărsa din belşug pretutindenea. **Dacă ar fi dragoste n'ar mai fi nevoie de legi, nici de închisori, nici de pedepse, nici de condamnări_ si de nimic altceva de felul acestora.**

Dacă toți ar iubi şi ar fi iubiți, n'ar mai fi nedreptățit nimeni, s'ar indepărta şi uciderile şi luptele şi războaiele şi revoluțiile şi răpirile şi toate relele ; nu i s'ar mai cunoaşte nici numele păcatului. Minunile n'ar fi în stare să săvârşească acest lucru, ci ar îngâmfa şi ar sădi în sufletul celor cari nu sânt destul de atenți asupra lor dorința spre slavă deşartă.

Faptul minunat al dragostei este următorul: pe când toate celelalte fapte bune sânt însoțite de păcate — spre exemplu : săracul este adeseori semeț, cel care are darul vorbirii boleşte de dorința de a fi slăvit; cel smerit de multe ori în conştiința sa este un îngâmfat — dragostea este lipsită de toată această întinăciune.

In adevar nimeni nu poate să se poarte vreodată cu trufie fața de cel pe care-l iubeşte.

Un astfel de om va locui pe pamânt ca în cer, se va bucura pretutindeni de linişte şi-şi va împleti nenumărate cununi.

Un astfel de om îşi va păstra sufletul nepătat de invidie, de mânie, de

răutate, de îngâmfare, de slava deşartă, de pofte urîte, de dragoste neîngăduită şi de orice boală sufletească.

Şi după cum altcineva nu poate din pricina dragostei să-i facă rău, tot astfel nici el celor din jurul său.

Un om ca acesta cand merge pe pamant va fi însoțit de Arhanghelul Gavriil.

Aşa este un om care iubeşte. Cel care face minuni, însă, şi cel care are o cunoştinţă desăvârşită, dacă nu are dragoste nu va folosi mult, chiar dacă ar învia nenumăraţi morţi, deoarece este despărţit de toţi ceilalţi şi nu sufere ca să se amestece cu niciunul din oameni.

Pentru aceasta **şi Hristos a lăsat ca semn al dragostei adevărate iubirea de aproapele.** *„Dacă mă iubeşti, Petre,* zice Domnul, *mai mult decât aceştia, paşte oile mele!"* (Ioan, XXI, 17). Ai văzut că , şi aici **Hristos a lăsat să se înţeleagă că dragostea este superioară muceniciei?**

Să vă dau un exemplu : Dacă cineva ar avea un copil iubit, încât şi-ar da pentru el şi sufletul său ; apoi dacă cineva care iubeşte pe tatăl n'ar da nici o atenţie copilului, n'ar mânia oare mult pe tatăl şi nu s'ar simţi jignit în dragostea ce i-o arată din pricina dispreţului faţa de copil? Dacă aşa stau lucrurile când este vorba de tată şi de copil, cu cât mai mult când e vorba de Dumnezeu şi de oameni, deoarece Dumnezeu îşi iubeşte mai mult fii săi decât orice tată.

Din această pricină după ce a spus : *„Cea dintâi şi cea mai mare poruncă este să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău",* a adăugat: *iar a doua"* şi n'a tăcut, ci a adăugat una asemenea ei: *„să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi"* (Matei, XXII, 37—38).

Observă că Domnul cere ca dragostea de aproapele să fie aproape tot atât de puternică ca şi dragostea de Dumnezeu. Despre dragostea de Dumnezeu zice : *„Din toata inima ta";* iar despre dragostea de aproapele spune : *„Ca pe tine însuţi"*, ceea ce este egal cu *„din toata inima ta".*

Dacă s'ar păzi cu cea mai mare grijă această dragoste nu s'ar mai fi cunoscut pe lume cuvintele : rob, liber, conducător, supus, bogat, sărac, mic, mare, diavol.

Diavolul n'ar avea nici o putere asupra oamenilor daca ar exista dragostea. Iarba ar suporta mai uşor năvala focului decât diavolul flacăra dragostei.

Dragostea este mai trainică decât zidul, mai tare decât oţelul. Chiar dacă mi-ai cita un material mai tare decât oţelul, totuşi tăria dragostei îi este superioară. Nici sărăcia, nici bogăţia nu biruieşte dragostea.

Mai bine spus însă, dacă ar fi dragoste n'ar mai fi nici sărăcie şi nici bogăție nemăsurată. Din amândouă ar fi numai cât este bine şi cât trebuie : din bogăție am căuta să avem atât cât ne este de ajuns pentru trai, iar din sărăcie am avea parte de lipsa de griji ; în chipul acesta n'am mai îndura nici grijile bogăției şi nici nevoile sărăciei.

Dar pentru ce vorbesc de câştigul care rezultă din dragoste ?

Gândeşte-te ce mare lucru este a iubi pentru a iubi, ce mare bucurie aduce, câtă mulțumire dă sufletului! Şi aceasta este mai cu seamă extraordinar. Toate celelalte feluri de virtuți sânt însoțite de durere, cum sânt: postul, înfrânarea, privegherea.

Dragostea, însă, pe lângă folos procură şi multă plăcere şi nu are nici o suferință.

Dragostea este ca o albină foarte lucrătoare, care adună de pretutindeni cele bune şi le depozitează în sufletul celui care iubeşte.

Chiar dacă cineva este rob, robia i se va: părea mai plăcută decât libertatea.

Dragostea schimbă firea lucrurilor şi preface în lucruri bune pe toate cele ce se ating de ea; e mai duioasă decât o mamă şi mai bogată ca o regină: pe cele anevoioase le face uşoare şi lesnicioase. Prin dragoste virtutea ni se pare uşoară iar viciul cu totul amar.

Nu numai atât! Cheltuielile par că sânt dureroase, dragostea însă le face plăcute. A lua bunurile altora pare ceva plăcut ; dragostea nu îngăduie, însă, ca aceasta să se arate ca ceva plăcut, ci pregăteşte sufletul să fugă de o asemenea faptă ca de ceva cu neputință de suferit.

Şi iarăşi : bârfeala pare tuturor oamenilor ca ceva care face multă plăcere ; dragostea însă hotărăşte că o asemenea faptă este amară, iar vorbirea de bine dulce. In adevăr nimic nu ne produce atâta plăcere ca atunci când prietenul nostru este lăudat. Şi iarăşi : mânia are în sine oarecare plăcere ; în dragoste, însă, nu este nici urmă de mânie, căci dragostea taie toți nervii mâniei.

Chiar dacă cel iubit va supăra pe cel care-l iubeste, acesta nu va arata nici o urma de manie, ci din contra va varsa lacrimi pentru el, îl va mângâia i se va ruga pentru el.

Atât de mult este depărtată de el mânia ! Dacă vede pe cineva că pacătuieşte, el jeleşte şi simte durere; dar chiar această durere îi produce plăcere. Lacrimile şi supărările provenite din dragoste sânt mai plăcute decât râsul şi voioşia. **Nu simt atâta desfătare cei cari râd, câtă desfătare simt, cei cari plâng pentru prieteni.**

Poate că cineva îmi va spune : dar şi dragostea trupească este însoțită de

plăcere ! Niciodată, omule ! Nimic nu curaţeşte o astfel de dragoste ca dragostea adevărata. Sa nu-mi vorbeşti de dragostea publică şi bulevardieră, care este mai degrabă boală decât dragoste ! Ci vorbeşte-mi de dragostea pe care a căutat-o Pavel, care urmăreşte folosul celor iubiţi.

Vei vedea atunci că cei cari au o astfel de dragoste sânt mai iubitori decât părinţii. Si după cum cei cari iubesc banii, nu voiesc cu nici un chip să cheltuiască bani, ci le place mai mult sa trăiască în lipsă decât sa vadă banii împutinandu-se ; tot astfel cel care iubeşte pe cineva, ar prefera să sufere nenumărate necazuri decât să vadă pe prietenul sau iubit vătămat.

— Dar dacă ne sânt duşmani, mă va întreba cineva, sau păgâni, nu trebuie să-i urîm ?

— Trebuie să-i urîm, dar nu pe ei, ci învăţătura lor ! Nu trebuie să 'urîm omul, ci fapta lui cea rea, învăţătura lui greşită. Omul este opera lui Dumnezeu : rătăcirea, însă, este opera diavolului. Dacă trebuie să urîm pe duşmanii lui Dumnezeu, atunci trebue să urîm nu numai pe necredincioşi, ci si pe păcătoşii. Făcând aşa însă, vom îi mai răi decât fiarele, vom distruge totul şi vom ajunge tot atât de îngâmfaţi ca şi fariseul din Evanghelie. Pavel nu ne-a poruncit asta. Ce însă? *„Sfătuiţi pe cei cari nu trăiesc in orânduială, mângâiaţi pe cei slabi de îngeri, sprijiniţi pe cei neputincioşi, fiţi indelung răbdători fată de toţi"* (I Tesaloniceni, V. 14). Ce vrea să spună apoi prin cuvintele : *„Dacă nu ascultă cineva cuvântul nostru prin epistola, pe acesta sa-l însemnaţi şi să nu aveţi amestec cu el?"* (II Tesaloniceni, III, 14).

Aceste cuvinte le-a rostit mai cu seamă despre fraţi; cu toate acestea nu le-a spus fără cruţare, ci cu multă blândeţe. Să nu desparţi cuvintele de mai sus ale lui Pavel de cele ce urmează, ci adaugă-le lor. Căci după ce a spus : *„Nu vă amestecaţi cu el",* a adăugat : *„Nu-l socotiţi ca vrajmas ci sfătuiti-l ca pe un frate"* (Ibidem, 1.5).

Ai văzut că a poruncit să urîm fapta rea şi nu pe om ? **Opera diavolului este că noi ne îndepartăm unii pe alţii. Diavolul s'a silit mult ca sa nimicească dragostea, ca să taie calea îndreptării, să ţină pe cei greşit în rătăcirea sa, iar pe tine în necredinţă şi ură, ca astfel să le închidă drumul mântuirii.**

Dacă doctorul va urî pe bolnav şi va fugi, iar bolnavul va respinge pe doctor, când se va vindeca bolnavul, daca nici acela nu-l cheamă şi nici acesta nu se duce la el ? Pentru ce-l respingi şi fugi de el ?

Pentru ca este necredincios? Dar tocmai pentru aceasta trebuie să te apropii

de el şi sa-l îngrijeşti ca să vindeci pe cel bolnav ! Iar dacă el sufere de o boală de nevindecat, tu fă ceea ce ți s'a poruncit.

Şi Iuda suferea de o boală de nevindecat ; cu toate acestea Dumnezeu n'a încetat de a-l îngriji. Nici tu să nu oboseşti vreodată.

Căci chiar dacă nu l-ai liberat de necredință,_cu toate că ai depus multe sforțări, totuşi vei primi plata de la cel pe care voiai să-i liberezi prin aceea că l-ai facut pe acela sa se minuneze de blandetea ta.

Şi astfel această întreagă slavă se va transmite lui Dumnezeu.

Niciodată nu se vor minuna atat de mult păgânii şi necredincioşii de tine, chiar dacă ai face minuni, chiar dacă ai învia morții, chiar dacă ai săvârşi orice altă faptă mare, cât se vor minuna de tine când vor vedea că felul tău de a fi este liniştit, blând si paşnic.

Nu este puțin lucru şi această faptă, deoarece mulți în cele din urmă vor fi liberați de rău. Nimic nu poate sa atragă atât cât dragostea. Din pricina semnelor şi a minunilor pe care le-ai face, oamenii te vor invidia; pentru dragoste insa te vor admira şi te vor iubi ; iar dacă te iubesc vor începe sa se şi îndrepte pe calea adevărului.

Dacă nu ajunge numai decât credincios nu te mira, nu te grăbi, nu căuta să dobândeşti totul dintr-o dată, ci lasă-l mai întâi să te laude, să te iubească şi odată intrat pe calea aceasta va veni.

Aşa dar pentru că dragostea este creatorul virtuții, să o sădim cu foarte multă grijă şi stăruință în sufletele noastre, ca să ne dea multe bunătăți şi să avem necontenit din belşug rodul ei, care înfloreşte totdeauna şi nu se veştejeste niciodată. In chipul acesta vom dobândi bunătățile cele veşnice, pe care să dea Dumnezeu ca noi toți să le dobândim cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, eu care Tatălui împreună cu Sfântul şi Bunul Duh, slava în vecii vecilor, Amin.